

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen

Gentrifiering ur ett statsvetenskapligt perspektiv

Kandidatuppsats i
Statsvetenskap
HT 2013
Torun Signer
Handledare: Urban Strandberg
Antal ord: 11559

Sammanfattning

Gentrifiering är ett begrepp som beskriver den ekonomiska och sociala förändringen som infinner sig när en stadsdel uppgraderas, från att ha en låg status till att få en högre status. En gentrifieringsprocess kan generera positiva effekter till en stadsdel och dess invånare genom att tillväxten och servicen ökar. Men gentrifiering kan också skapa kännbara konsekvenser för de boende som blir undanträngda från sina hem på grund av ökade hyror. Gentrifiering har länge varit ett stort forskningsämne inom discipliner så som etnologi, sociologi, geografi och kulturgeografi. Statsvetenskapen har däremot ägnat gentrifieringen förvånande liten uppmärksamhet. Uppsatsens syfte är därför att inleda en teoriutveckling av gentrifieringsbegreppet utifrån ett statsvetenskapligt maktperspektiv. Genom att kritiskt granska tidigare gentrifieringsforskning från maktperspektivet drar jag slutsatsen att tolkningsföreträde och inflytande är två centrala begrepp som statsvetare bör ta fasta på i en statsvetenskaplig teoriutveckling som fokuserar på gentrifiering.

Innehåll

SAMMANFATTNING	2
1. INLEDNING	5
1.1 SYFTE	7
1.2 METOD OCH MATERIAL	7
1.3 DISPOSITION	9
2. TIDIGARE STATSVETENSKAPLIG GENTRIFIERINGSFORSKNING	9
2.1 SVENSK STATSVETENSKAP	10
2.2 INTERNATIONELL STATSVETENSKAP	11
3. GENTRIFIERINGENS TRE VÅGOR	15
3.1 BEGREPPETS URSPRUNG OCH DEFINITION	15
3.2 FÖRSTA VÅGEN GENTRIFIERING: KLASSISK GENTRIFIERING	16
3.2.1 HAGA: ETT KLASSISKT FALL	17
3.3 ANDRA VÅGEN GENTRIFIERING	19
3.3.1 HAGA: PROTESTER OCH TURISTER	20
3.4 TREDJE VÅGEN GENTRIFIERING	20
3.4.1 NYBYGGNADSGENTRIFIERING OCH ÄLVSTADEN	22
4. GENTRIFIERINGENS MEKANISMER	23
4.1 PRODUKTIONSFÖRKLARINGAR	23
4.2 KONSUMTIONSFÖRKLARINGAR	24
5. GENTRIFIERING SOM STADSPOLITISKT VERKTYG	26
5.1 DEN SOCIALT BLANDADE STADEN	27
5.2 LEDER DEN NYA STADSPOLITIKEN TILL GENTRIFIERING?	28
6. GENTRIFIERING- EN POSITIV ELLER NEGATIV PROCESS?	29
6.1 THE EMANCIPATORY CITY	29
6.2 THE REVANCHIST CITY	30
7. GENTRIFIERING SOM UN DANTRÄNGNING – EN FRÅGA OM MAKTOBALANSER	31
7.1 HELD, DAHL OCH LUKES	33

8. INLEDANDE STATSVETENSKAPLIG TEORIUTVECKLING	36
8.1 VAD HAR DET INTRÄNGANDE SOM DE UNDANTRÄNGDA SAKNAR I TERMER AV MAKTRESURSER?	36
8.2 HUR INVERKAR STADSPOLITIKEN PÅ DE INTRÄNGANDE RESPEKTIVE DE UNDANTRÄNGDAS MAKTRESURSER?	37
8.3 SAMMANFATTNING OCH AVSLUTANDE DISKUSSION	38
9. REFERENSER	40
10. APPENDIX	43

1. Inledning

Staden tillskrivs många egenskaper och har i konsten och litteraturen hägrat som möjligheternas plats där vem som helst kan bli sin egen och fri. Samtidigt motsägs detta med bilden av staden som platsen för armodet, slummen och moralens förfall. Vem som bor var och vem som har tillgång till vilket stadsrum är sedan länge en omdiskuterad fråga där båda dessa bilder ryms. Olika värderingar och föreställningar finns artikulera i arkitekturen, gatumönstret och i historierna som berättas om staden. I historierna uttrycks ofta en underliggande kamp om makten över rummet som definierar människors känsla av inkludering och exkludering, vilken stad som är deras och vilken som tillhör någon annan. När ett samhälles värderingar och föreställningar förändras avspeglas detta i den faktiska fysiska förändringen av stadsrummet.

Ett begrepp som beskriver och sammanfattar förändringar i stadsrummet är gentrifiering. Begreppet används för att beskriva, förklara och värdera den fysiska, sociala och ekonomiska process som infinner sig då ett kvarter eller stadsdel förändras i form av en uppgradering, både i boendesammansättning, funktioner och attraktivitet. Denna förändring kan vara en vitalisering av nedgångna stadsdelar men samtidigt generera fatala konsekvenser för de boende och verksamheter som inte har råd att stanna kvar. Etnologer sociologer/urbansociologer, geografer och kulturgeografer har länge studerat och forskat kring gentrifiering och dess konsekvenser.

Att statsvetare i stark begränsad utsträckning studerar gentrifieringsprocesser och diskuterat gentrifieringsbegreppet är förvånande. Dels eftersom gentrifiering handlar om maktfördelning, dels eftersom samtida stadspolitik och stadsutveckling har börjat spela en allt större roll för ekonomisk utveckling och att sociala ojämlikheter blir allt mer rumsligt koncentrerade. Med denna utgångspunkt vill jag göra ett bidrag till statsvetenskapen – inleda en statsvetenskaplig teoriutveckling med fokus på gentrifieringsbegreppet. Det är dags för statsvetenskapen att intressera sig för gentrifieringsprocesser då stadspolitiken är en fråga om makten över rummet.

1.1 Syfte

En central beröringspunkt mellan både gentrifieringsforskningen och statsvetenskapen är maktaspekten, men den statsvetenskapliga forskningen om makt och hur dess mekanismer ser ut har hittills i mycket ringa utsträckning sammanförts med forskningen om gentrifiering. Syfte med denna uppsats är därför att inleda en statsvetenskaplig teoriutveckling av gentrifieringsbegreppet för att främja framtida statsvetenskaplig empirisk forskning och normativ (idé-) kritik vad gäller stadspolitik, genom att särskilt uppmärksamma fördelningen av makt i gentrifieringsprocesser. För att inleda denna teoriutveckling kommer jag att ta mig an två frågor som vägleder mig att uppmärksamma maktaspekterna av gentrifiering. Anledningen och argumenten för att jag avgränsar min teoriutvecklande ansats till dessa frågor presenteras i avsnitt 8.2.1.

- 1) Vad har de inträngande som de undanträngda saknar i termer av maktresurser?
- 2) Hur inverkar stadspolitiken på de inträngande respektive de undanträngdas maktresurser?

1.2 Metod och material

Teoriutvecklande studie syftar till att använda empirin till att hitta en ny förklaring till det fenomen som studeras (Esaiasson et. al 2012). För att inleda teoriutvecklingen kommer jag i denna uppsats ta till vara på de material som redan finns, det vill säga de statsvetare som behandlar maktbegreppet och de forskare som mer ingående har behandlat gentrifieringsbegreppet. Jag vill se om jag kan relatera dessa två perspektiv med varandra och på så vis nå en fördjupad förståelse av gentrifiering.

Eftersom det är fördelningen av makt i gentrifieringsprocesser jag vill uppmärksamma kommer jag att med hjälp av tidigare statsvetenskapliga teorier om makt och tidigare gentrifieringsforskning att sammanföra dessa fält. Jag vill lyfta fram de maktaspekter som tidigare gentrifieringsforskningen, implicit och explicit, uppmärksammat. Utifrån detta kommer jag att inleda min teoriutveckling för att skapa mig en idé om hur statsvetare kan använda gentrifieringsbegreppet, en teori

som vidare behöver testas på ny empiri innan den kan ges tyngd (Esaiasson et. al 2012).

Eftersom att detta är ett inledande försök till teoriutveckling kommer jag inte kunna behandla all relevant statsvetenskaplig litteratur utan valt att fokusera på tre centrala statsvetenskapliga teoretiker som resonerar kring maktbegreppet. Jag har valt att främst använda David Helds *Democracy and the global order* (1995) eftersom Held är en samtida teoretiker vars verk relaterar maktbegreppet till pågående utvecklingar så som globalisering. Detta är relevant eftersom dagens urbana förändringar oftast sätt i relation till denna samtida utveckling. Jag har valt att också inkludera Robert Dahls *On political equality* (2006) för att knyta an till hans inflytelserika tankar om just politisk jämlikhet och Steven Lukes klassiker *Power: A radical view* (2005) eftersom 'maktens tre ansikten' är en fruktbar teori att applicera på gentrifieringsbegreppet.

Även om inte statsvetare har ägnat sig åt djupare studier av gentrifiering så finns det andra discipliner som har. För att inleda min teoretisering har jag även valt litteratur som gör en mer djupgående analys av gentrifieringsbegreppet och processens mekanismer. Denna litteratur återfinns hos geograferna och sociologerna där de tunga namnen är Neil Smith, Sharon Zukin och Loretta Lees som både genom empiriska, normativa och begreppsutredande studier har vridit och vänt på begreppet. Loretta Lees har tillsammans med Tom Slater och Evelyn Wyly skrivit det främsta sammanfattande verket om gentrifieringsforskning, *Gentrification* (2008), med 493 citeringar (2014-01-27). Neil Smiths bok *The new urban frontier: Gentrification and the revanchist city* (1996) ligger inte på mindre än 2376 citeringar. Neil Smith är även geografen bakom teorin om att gentrifiering förklaras av räntegapet, en inflytelserik teori som kontrasteras av Sharon Zukins förklaring att det är en viss grupps konsumtionsmönster som är mekanismen bakom gentrifiering. Zukins banbrytande verk *Loft living: Culture and capital in urban change* (1982) är även den en klassiker med 1235 citeringar. Utöver dessa verk kommer jag även att använda mig av vetenskapliga artiklar som på olika sett undersökt gentrifieringsprocesser, både dess orsaker och konsekvenser.

För att kunna ge en djupare och mer konkret förståelse för hur gentrifieringsprocesser kan se ut har jag valt att inkludera illustrativa exempel från Göteborg stad i uppsatsen. De områden jag har valt är Haga, ett klassiskt fall av gentrifiering som det har forskats mycket på, och Älvstaden, ett storskaligt stadsutvecklingsprojekt som på många sätt är tidstypiskt i och med sin ambition att skapa en attraktiv stad genom att bygga om gammal industrimark till vattennära bostadsområden.

1.3 Disposition

I uppsatsens första del kommer jag att mer ingående att belägga den vetenskapliga luckan genom en forskningsöversikt där tidigare statsvetenskaplig gentrifieringsforskning mer djupgående presenteras (avsnitt 3).

Därefter följer en genomgång av den befintliga empiriska och teoretiska gentrifieringsforskningen. Detta är det mest omfattande avsnittet i uppsatsen. Jag presenterar begreppets definition de tre huvudsakliga vågorna av gentrifiering (avsnitt 3) som litteraturen uppmärksammat. Vågorna illustreras även av loka gentrifieringsprocesser i Göteborg stad. Vidare redogör jag för gentrifieringens mekanismer (avsnitt 4), politiska aspekter (avsnitt 5) och de positiva och negativa konsekvenserna som identifierats i gentrifieringsprocesser (avsnitt 6).

I uppsatsens tredje substantiella avsnitt sammanförs gentrifieringsforskningen med det politiska tänkandet kring makt och demokrati hos tre etablerade statsvetare med avseende på idéer av relevans för gentrifieringsbegreppet (avsnitt 7) för att i avsnitt 8 presenteras mina slutsatser.

2. Tidigare statsvetenskaplig gentrifieringsforskning

I jakten på tidigare statsvetenskaplig gentrifieringsforskning stod det tidigt klar att statsvetenskapen inte var så tongivande i debatten. Statsvetenskapen och dess subdisciplin Urban Studies verkar snarare ha ett kommunikationsproblem där de båda forskningsdisciplinerna har en blygsam påverkan på varandra (se Spotichne, Jones & Wolfe 2007). Detta bekräftar även Bo Bengtsson (2009), svensk statsvetare och

bostadsforskare, som beklagar att statsvetenskapen och bostadsforskningen inte har ett större vetenskapligt utbyte med varandra.

2.1 Svensk statsvetenskap

I Statsvetenskaplig tidskrift ger ett artikel sök på 'gentrifiering' eller 'genrification' inga träffar (2014-01-19). Statsvetenskaplig tidskrift har scannat in alla sin nummer från 1897 till idag i sitt digitala arkiv där jag sökte på alla nummer i fulltext efter begreppet.

En sökning på Google Scholar med frasen 'gentrifiering' och 'statsvetskap' visar ett resultat på 31 träffar (2013-01-19). Hälften av träffarna är på studentuppsatser (16 stycken). Det flesta är kandidatuppsatser ifrån Lunds Statsvetenskapliga institution där Malmö stads stadspolitik på olika sett varit i fokus. Många studentuppsatser som författas inom ämnet statsvetenskap har visat att begreppet är en viktig del i stadspolitiken. Dessa studier förhåller sig dock till begreppet enligt dess klassiska definition och sätter det inte i fokus. Gentrifiering beskrivs som en del av den nya stadspolitiken tillsammans med Richard Floridas idé om den kreativa klassen och entreprenören.

Jag får även träffar på utredningar (Weissglas 2002)¹ och antologier (Graninger & Knuthammar 2009) där gentrifiering nämns i beskrivande termer. I Tove Dannestam doktorsavhandling *Stadspolitik i Malmö: politikens meningsskapande och materialitet* (2009) uppmärksammas att stadspolitiken är en viktigare del i dagens samhälle och inte bara en kommunal angelägenhet. I fokus står Malmö stads stadspolitik och 'gentrifiering' nämns som ett begrepp i periferin, som ett del av staden som andra har studerat (2009:35 i en fotnot & 84 i ett citat).

¹ Referenserna till mina sökresultat presenteras i kategorier i Appendix.

² Jag återkommer till "the revanchist city" i avsnittet "Gentrifiering- en positiv eller negativ process?"

2.2 Internationell statsvetenskap

För att undersöka hur den internationella statsvetenskapen närmar sig gentrifiering började jag med att söka brett med hjälp av Google Scholar. Jag vill först illustrera hur intresset för gentrifiering skiljer sig kvantitativt mellan olika forskningsdiscipliner (se tabell 1).

Geography	Sociology	Political science
23400	13300	5110

Tabell 1: Totala antalet träffar på 'gentrification' i kombination med 'geography', 'sociology' och 'political science' (2014-01-20).

Detta är en grov sökning där överrepresentationen av 'geography' till viss del kan förklaras med att ordet mer naturligt kan förekomma i en löpande text. Dock visar resultatet tydlig på skillnad föreligger mellan disciplinerna.

För att precisera mina sökningar gick jag vidare med att söka via Google Scholar på 'gentrification' i kombination med 'political' i tidskriftnamnet. Detta gav ett resultat på 333 träffar (2014-01-20). För att kunna granska detta material närmare och i hanterbar storlek valde jag att titta närmare på den tidskrift som förekommer mer frekvent i resultatet, nämligen *Political Geography*. *Political Geography* har sedan 1982 publicerat 57 artiklar som innehåller ordet 'gentrification' (2014-01-20). Dock är en majoritet av artiklarna författade av geografer och endast åtta artiklar var skrivna av forskare verksamma på statsvetenskapliga institutioner.

För att undersöka hur detta såg ut ifrån en annan ingång sökte jag vidare i *American political science association* (APSA) konferenspapper från 2002 (tidigare år fann inte tillgängligt digitalt) till idag som har behandlat gentrifiering. Jag har gått igenom hela APSAs digitala arkiv och sök på konferenspapper som innehåller ordet 'gentrification' i fulltext (se resultatet i tabell 2). Eftersom APSA anses vara det främsta forumet för tongivande internationell statsvetenskaplig forskning och gav ett hanterbart antal artiklar kommer jag närmare kunna presentera hur gentrifieringsbegreppet används inom denna del av den statsvetenskapliga forskningen.

	Som innehåller ”gentrification”	Där gentrifiering nämns fyra gånger eller färre	Där gentrifiering nämns i rubriken
2013	-		
2012	-		
2011	1		1
2010	-		
2009	2	1	1
2008	7	6	
2007	5	4	
2006	2	2	
2005	4	4	
2004	2	2	
2003	1	1	
2002	5	5	
Total	29	25	2

Tabell 2: APSA konferenspaper, sökord ”gentrificatio”, fulltext (2014-01-16)

Jag har identifierat tre kategorier som sammanfattar hur begreppet används. Kategorierna syftar på begreppets sammanhang, inte artikeln i helhet. Tre artiklar har inte kategoriserats på grund av att det endast nämner gentrifiering i en referens (Rees 2007; Crowley & Watson 2006; Mahler & Skowronski 2008) och tre andra paper har exkluderats eftersom jag kommer att redogöra för dem mer utförligt.

1) Beskrivande

Med beskrivande menas att begreppet, utan närmare definition eller förankring bara nämns för att beskriva ett område i en stad (Williamson 2007; Turner 2003; Davies, Sywulka, Saffold & Jhaveri 2002).

2) Ett sammanfattande begrepp för urban förändring

I denna kategori har jag placerat de artiklar som använder gentrifiering som ett begrepp som beskriver och sammanfattar urbana förändringar och processer ofta i kombination med globalisering och neoliberal politik (Simpsons 2005; Staudinger 2008; Stone 2008; Rast 2007; French 2005; Ethridge 2005; York 2004; Boschken 2007; Boschken 2002; McGovern 2007). Detta citat från Andrea Simpsons paper ’Public hazard, personal peril: The impact of non-gvernmental organizations in environmental justice clames’ illustrerar kategorin på ett bra sett:

A number of trends have transformed urban life in the United States: the gentrification of the inner city and the attending transference of racial populations and boundaries; the specter of crime; and the instability of community brought about by increasing mobility of citizens (Simpson 2002:21)

Som titeln avslöjar så handlar artikeln inte om gentrifieringsprocesser och detta är det enda tillfället begreppet nämns, utan närmare definition eller förklaring.

I en annan artikel används gentrifiering som en urban process i ett historiskt sammanhang: Jonas Brodin (2008) beskriver i sin artikel 'Redrawing the map of power: Ideology, democratic theory and the politics of roads' hur byggandet av boulevarderna i Paris startade en gentrifieringsprocess. Han visar på att förändring i den fysiska miljön, specifik vägbygge är en politisk fråga och uppmärksammar att gentrifiering inte bara är en nutida process.

3) Gentrifiering och dess påverkan på politisk beteende och mobilisering

I denna kategori finns de författare som sätter gentrifiering i relation till en politisk förändring i ett område. Gentrifiering av ett område sägs påverka hur de boende röstar i val (Bowyer 2005) och kunna leda till organisering av boende i ett område som protesterar mot gentrifieringsprocesser (Cano, Rivier & Echegaray 2002; Cano 2002; Williamson 2004; Kaufman 2008). I denna kategori återfinns även artiklar som nämner anarkistgrupper som specifikt protesterar mot gentrifiering (Williams 2006; Polk 2008). Även om gentrifiering sätts i relation till politiskt beteende är det ingen av artiklarna som ger en definition eller för en bredare diskussion om begreppet, flertalet använder ordet bara en eller två gånger.

De konferenspapper som inkluderar 'gentrification' i sin rubrik är band annat Jonathan Wharton papper 'Abatement addiction: A case study on Jersey city's municipal tax abatements, urban gentrification and the politics of rights' (2011) där han ger en utförlig definition av gentrifiering och uppmärksammar både de negativa och positiva konsekvenserna processen kan leda till. Fokus i pappret är

Jersey City och stadens skattesubventioneringar till stora byggprojekt och konsekvenserna det för med sig för staden, inte gentrifiering.

Det andra konferenspappret kommer från geografen Allan R Walks som i ”Gentrification, social mix, and the immigrant-reception function of inner-city neighbourhoods: An updates analysis, 1971-2006” (2009) undersöker politiska planer att skapa mer socialt blandade bostadsområden konsekvenser och konstaterar att denna typ av planering leder till gentrifiering som leder till minskad social blandning. Konferenspappret är (som titeln avslöjar) en uppdatering av en tidigare empirisk undersökning som jag återkommer till i uppsatsen.

Det tredje konferenspappret som behöver uppmärksammas ytterligare är Ali Aslams ’The space of radical democracy’ (2008). Gentrifiering som begrepp används endast i beskrivande termer som en av fler urbana trender. Pappret utmärker sig på grund av Aslams resonemang om att arkitektur måste förstås i demokratiska termer. Om demokratiteorin ska kunna adressera rumsligt manifesterade problem som segregering måste, enligt Aslam, en spatial dimension tydligare inkluderas (2008:18). Bo Bengtssons (2009:21) argumenterar liknande för att statsvetenskapliga begrepp som makt, medborgarskap och social rättvisa skulle kunna ge ett väsentligt bidrag till bostadsforskningen. Han menar även att statsvetenskapen skulle kunna fungera som länken mellan teori och policy och ge bättre svar på varför politiska aktörer inte alltid implementerar de välarbetade förslagen som kommer ifrån bostadsforskningen (Bengtsson 2009:21).

Jag vill argumentera för att samma problematik är gällande för gentrifieringsforskningen. Jag har visat att statsvetenskaplig litteratur använder gentrifieringsbegreppet men att det inte ställs i centrum. Det har istället anammats rakt av från geografin som ett vedertaget begrepp och används för att beskriva och sammanfatta en urban förändring. Jag anser att detta är ett problem eftersom att gentrifiering är ett allt mer förekommande fenomen där stadspolitiken är en allt mer drivande aktör. Gentrifiering är i grunden ett kritiskt perspektiv, men det kritiska förhållningsätt är inte lika självklar när allt fler forskare börjar acceptera gentrifiering som en oundviklig och ibland även positiv process (se Slater 2006). Därför är det problematiskt att statsvetenskapen inte har satt sin egen prägel på begreppet och

processen utan istället använder det främst i beskrivande termer. Jag menar att Bo Bengtssons (2009) argument även gäller för gentrifieringsforskningen, att den skulle tjäna på att statsvetenskapen mer börjar fungera som en länk mellan teori och policy när stadspolitiken blir allt viktigare. Jag vill därför med denna uppsats inleda en statsvetenskaplig teoriutveckling som tar fasta på gentrifieringsbegreppet och uppmärksammar maktfördelning som finns inbäddad i gentrifieringsprocesser. Hur tidigare forskning har beskrivit, undersök och förklarat gentrifiering kommer jag att redogöra för i följande avsnitt.

3. Gentrifieringens tre vågor

För att tydligare vis hur gentrifiering kan se ut inkluderas i detta avsnitt illustrativa exempel från Göteborgs stad. Dessa exempel är inte färdiga analyser utan en konkretisering av hur en gentrifieringsprocess kan se ut och vilka positiva och negativa egenskaper processen kan föra med sig. Först presenteras begreppets historiska uppkomst och definiering.

3.1 Begreppets ursprung och definition

Begreppet gentrifiering myntades av urbansociologen Ruth Glass (1964) när hon studerade hur medelklassen, 'the gentry', under 1960-talet började flytta till Londons arbetarklasskvarter. Glass observerade att personer från medelklassen köpte slitna äldre hus i nedgångna arbetarklasskvarter och började rusta upp dem med eget kapital. Upprustningen medförde en förändring av områdes fysiska miljö och sociala sammansättning vilket ökade dess status. Efter att pionjärgentrifierarna hade flyttat in förändrades uppfattningen om det aktuella området och fler från 'the gentry' började flytta in vilket medförde att karaktären på området förändrades ytterligare (Glass 1964). Ju mer gentrifierat området blev desto färre från den ursprungliga arbetarklassbefolkningen bodde kvar.

Ända sedan Glass myntade begreppet har dess definition diskuterats. Att definiera gentrifiering som 'the process by which working class residential neighbourhoods are rehabilitated by middle class homebuyers, landlords and professional developers'

(Smith 1982:139), har visat sig vara för snävt allt eftersom gentrifieringsprocesser har tagit sig nya uttryck under tidens gång. Denna tidiga definition rymmer inte den andra sidan av gentrifiering, nämligen vad den får för konsekvenser för de redan boende i området som blir gentrifierat. Gentrifiering kommer nämligen oftast hand i hand med 'displacement', det vill säga undanträngning, av de ursprungliga invånarna (Lees 2008: Larsen & Hansen 2008: Murphy 2008). Loretta Lees, Tom Slater och Elvin Wyly (2008:158) menar att gentrifiering per definition rymmer en motsättning mellan minst två grupper och argumenterar därav för en kärnfull men elastisk definition. De menar att gentrifiering alltid inkluderar: I) återinvestering av kapital i ett område, II) en social uppgradering då det alltid är en kapitalstarkare grupp människor som flyttar in i området, III) förändring av landskapet/miljön, IX) direkt eller indirekt undanträngning för de redan boende med lägre socioekonomisk status i området (Lees, Slater & Wyly 2008:158).

Synen på och innebörden av gentrifiering har sett annorlunda ut från en tid till en annan. Jag kommer därför att redogöra för de tre huvudsakliga vågorna av gentrifiering som litteraturen pekar ut. Det tre vågorna illustrerar hur gentrifiering i stigande grad blir en konsekvens av men också en drivkraft till en stadspolitik som betingas av politikens strävan efter global konkurrenskraft i tiden från industrialism till tjänstesamhället.

3.2 Första vågen gentrifiering: Klassisk gentrifiering

Genomgången av första vågens gentrifiering är en beskrivning av begreppets historiska uppkomst med även en beskrivning av hur de grundläggande mekanismerna i en klassisk gentrifieringsprocess ser ut. Själva skeendena som beskrivs är grundläggande även för senare gentrifieringsprocesser, det som skiljer vågorna åt är snarare aktörerna och intensiteten i gentrifieringsprocesserna.

Ruth Glass observation av hur flyttvanor i London började förändras var det första tecknet på ett trendbrott i människors boendepreferenser. Under efterkrigstiden hade stadskärnor i Europa och USA börjat chansera när medelklassen, på statlig uppmuntran, flyttade till de nybyggda förorterna (Lees, Slater & Wyly 2008:43). Kvar i stadskärnorna fanns underklassen som inte hade råd att köpa ett eget

förortshem. I USA kallades detta 'the white flight' eftersom den växande vita medelklassen började bosätta sig i de nybyggda, säkra och trygga förorterna medan den fattigare afroamerikanska befolkningen bodde kvar i de allt mer nedgångna stadskärnorna (Lees, Slater & Wyly 2008:43). Trendbrottet skedde under 1960-talet då pionjärgentrifierare började söka sig tillbaka staden. När detta förvånande nog skedde blev förändringen ivrigt påhejat av stadspolitiken som ansåg att dessa individer var stadens hopp, förnyare och renässans som kunde lyfta stadskärnorna och bryta trenden av förfall genom sitt engagemang och det ökade skatteunderlaget som de bidrog med (Lees, Slater & Wyly 2008:10).

Ofta beskrivs dessa pionjärgentrifierare som individer på jakt efter frihet. Frihet att i staden kunna leva sitt eget liv, långt bort från förortens rådande patriarkala, heteronorm. Studier har visat att gentrifieringspionjärer ofta har varit homosexuella kvinnor och män som sökt stadens anonymitet och frihet, men även ensamstående mammor, konstnärer och andra typer av kreatörer (Lees, Slater & Wyly 2008:99). Dessa grupper tillskrivs ett genuint intresse och uppskattning av heterogeniteten som stadslivet erbjuder och är därmed beredda att investera i en bostad i ett riskabelt område och rusta upp den med privat kapital och sitt eget svett (Lees 2000).

Efter att dessa pionjärer bosatt sig i det nya området, nytt i bemärkelsen att området börjar anses vara en skälig plats att bo på för en ny grupp människor, börjar allt fler från medelklassen att söka sig dit. Att bosätta sig i området ses nu mer som en investering och även en grupp spekulanter följer med vilket gör att priserna går upp och området blir mer gentrifierat (Lees, Slater & Wyly 2008:31). De nya grupperna av medelklass är oftast mer konservativa och flyttar till området eftersom det nu anses vara säkert och beboligt. Den genuina viljan att bo i ett blandat kvarter, umgås över klassgränser och kulturella grupperingar har gått förlorad (Lees 2008). När detta sker blir det svårare för de som redan bor i området att bo kvar, både på grund av det ökade boendekostnaderna men även för att områdets karaktär förändras.

3.2.1 Haga: Ett klassiskt fall

I Göteborg finns ett tydligt exempel på hur första vågens gentrifiering kan se ut, nämligen gentrifieringen av stadsdelen Haga. Viktigt att komma ihåg när vi talar om

den svenska kontexten är att här anammades under 1960-talet en mycket aggressiv saneringspolitik i de större städerna. För att råda bot på de stora slumområdena, som politiken ansåg att de gamla centrala arbetarkvarter som Haga var, rev man istället för att renovera. Rivningarna skedde parallellt med att de nya modernistiska miljonprogramsförorterna byggdes. Dit skulle arbetarklassen flytta så att de kunde få tillgång till en högre standard. Hur väl menat detta ambitiösa stadsomvandlingsprojekt än var så fick rivningarna stora och förödande konsekvenser för många av de boende. Gunnar Falkemark (2010:87) menar att 'denna stadsomvandling som ofta betecknas som rivningsraseri var särskilt omfattande i Göteborg' och fortsätter med att beskriva de sociala konsekvenserna: 'En hundraårig kultur med väl inarbetade sociala nätverk slogs i spillror. I de nya ytterområdena dit de boende hänvisades kunde de tidigare nätverken inte återuppbyggas.' (Falkemark 2010:87)

När Haga under 1960-talet hamnade under rivningshot började grupper av studenter och konstnärer flytta in i området eftersom där fanns ett utbud av billiga lägenheter. Hus ockuperades och rivningskontrakt tillhandahölls. 'Hagas nya hyresgäster, som ofta var boende med rivningskontrakt, var lika glada över sin nyvunna enkelhet och gemenskap i Haga, som arbetarfamiljerna över sin nya lyx i de skinande lägenheterna i förorterna Bergsjön, Västra Frölunda och Hisings Backa' (Thörn 2010:37). De nya hagaborna var en politisk aktiv grupp som tillsammans med den starka arbetarrörelse som länge funnits i Haga kämpade för att området skulle bevaras (Thörn 2012). Under 1970 och 80-talet drevs en hård men lyckad kampanj mot Göteborgs stad som mötte de boendes krav och behöll delar av den gamla bebyggelsen och det ursprungliga gatunätet med kullersten (Thörn 2012).

Trots att hagaborna vann kampen mot staden i frågan av rivningarna så ledde restaureringen till att gentrifieringen tog fart. Upprustningen medförde att priserna gick upp och att många av de boende blev undanträngda. Kampen med att belysa Hagas kulturhistoriska värde som arbetarklasskvarter förändrade även bilden av Haga, från att vara ett slumområde till ett karismatiskt bostadsområde (Thörn 2012). Detta lockade helt nya grupper att söka boende. Håkan Törn (2012) har visat i sin studie av de politiska rörelserna i Haga att många engagerade och boende var besvikna på utvecklingen efter renoveringarna. Intervjupersoner i studien uttrycker

att de nyinflyttade i Haga inte alls var intresserade av att flytta dit på grund av områdets sociala säregenhet utan det som lockade var den nyvunna statusen om ett autentiskt och karismatisk innerstadskvarter.

3.3 Andra vågen gentrifiering

Den andra vågens gentrifiering är tätt förknippad med den nya finansmarknaden efter 1970-talets kriser och kallas ibland raljant för 'yuppie'-gentrifieringen (Lees, Slater & Wyly 2008:88). Många städer ställer under 1980-talet om till att bli mer globala och den ekonomiska motorn går från att vara tillverkningsindustrin till att drivas av finans- och tjänstesektorn (Lees, Slater & Wyly 2008:176). I och med att arbetsmarknaden i stort förändras, förändras även synen på staden. Staden är inte längre platsen för industriarbetarna utan en ny, kapitalstarkare grupp, anställda i bank- revisor- och juridikbranschen som söker sig till innerstaden på jakt efter gynnsamma investeringar och ett lägligt boende nära till jobbet (Lees, Slater & Wyly 2008:176).

Det finns två kännetecken för andra vågens gentrifiering. Det första är integreringen av gentrifiering med en ny kulturell och ekonomisk förnyelse av staden (Gotham 2005). För att locka köpstarka individer börjar stadspolitiken marknadsföra sina städer med hjälp av investeringar i museer, gallerier och historiskt och kulturellt värdefulla byggnader som startar gentrifieringsprocesser i omkringliggande stadsdelar (Gotham 2005). Det andra kännetecknet är den ökade sammankopplingen mellan globalt kapital och finansmarknaden där 'public-private partnership' och byggherrar blir drivande i gentrifieringsprocesserna (Lees, Slater & Wyly 2008:177).

David Harvey (1989) menar att under den här tiden går stadspolitiken från att vara en 'urban manager' till en 'urban entreprenör' där fokus ligger på tillväxt, turism och lokal ekonomisk utveckling istället för en omfördelning och välfärdspolitik. Även Neil Smith (1996) menar att det inte längre går att se gentrifiering som en fråga om en viss grupps preferens att vilja bo blandat i staden, utan gentrifiering är nu en konsekvens av den ekonomiska omställningen. Smith (1996) menar att hierarkin mellan städer och dess konkurrens driver fram en mycket aggressiv gentrifiering som

han kallar 'the revanchist city'² där lokala organ försöker rusta upp staden genom vräkningar, förbud mot tiggeri och avhysning av hemlösa. Under andra vågens gentrifiering sker även mycket protester från boende som nu börjar se gentrifieringen som ett hot, något som inte uppmärksammat tidigare (Lees, Slater & Wyly 2008:180).

3.3.1 Haga: Protester och turister

Även i Haga började boende inse hur gentrifieringen kom att påverka den sociala karaktären på området. Besvikna på de nya hagabornas ointresse för stadsdelens historia och säregenhet började grupper att protestera mot att upprustningen inte skedde på de boendes villkor (Thörn 2012). 'Hus-nallar' ockuperade i slutet av 1980-talet delar av Haga och hotade med mobilisering och protester om inte Haga fick utvecklas till en mer autonom stadsdel (Thörn 2010:38). Här bör understrykas att ockupationer och protester hade skett i Haga under hela 1970-talet med olika politiska syften men denna sista ockupation riktade sig specifikt mot resultaten som restaureringen förde med sig (Thörn 2010:37). Husen bevaras men att möjligheterna till ett alternativt boende och den kreativa miljö man värnade gick förlorad i farten (Thörn 2012).

Kraven på att Haga skulle få ett ökat självbestämmande som stadsdel misslyckades och när restaureringen av Haga var färdig började stadsdelen ta sina första steg mot att bli en av Göteborgs främsta turistattraktioner. Haga erbjuder nu 'cosy shopping since 1648' (Citat från en turist-broschyr i Thörn 2012:161) istället för att vara den alternativa fristad som många av de tidigare hagaborna hade hoppats på.

3.4 Tredje vågen gentrifiering

Den tredje vågens gentrifiering skiljer sig från sina föregångare på fyra punkter: I) stora byggherrar är nu de ledande initiativtagare, II) stat och kommun är mer öppna och bestämda i sitt underlättande av gentrifiering, III) anti-gentrifieringsrörelser är mer marginaliserade än tidigare IV) gentrifieringen sprider sig längre ut från stadskärnan, eftersom att de flesta innerstäder redan är gentrifierade (Gotham 2005).

² Jag återkommer till "the revanchist city" i avsnittet "Gentrifiering- en positiv eller negativ process?"

Stadspolitiken börjar ta en större plats i gentrifieringsprocesserna, allt oftare genom att öppet hoppa på initierande projekt i samarbete med byggherrar. Neil Smith (2002) menar att den fördjupade betydelsen av globalt kapital har lett till att gentrifiering har blivit stadspolitikkens planeringsstrategi för att uppnå en komplex blandning av förnyelse, konsumtion, produktion, nöje och boende. Detta har lett till att 'most crucially, real-estate development becomes a centerpiece of the city's *productive* economy, an end in itself, justified by appeals to jobs, taxes and tourism.' (Smith 2002:443, hans kursivering)

Under tredje vågen av gentrifiering börjar nya typer av gentrifiering utkristallisera sig. Kevin Gotham (2005) visar i sin studie av New Orleans franska kvarter att 'turismgentrifiering' allt mer är en drivande kraft i städens vilja att profilera sig. Loretta Lees menar att en annan trend är 'supergentrifiering' där redan gentrifierade områden går in i en ny fas där medelklassen blir undanträngd på grund av att ännu mer kapitalstarka grupper flyttar in (Se Lees, Slater & Wyly 2008: Case studie Park Slope). Detta gör att gentrifieringen pressas längre ut från stadskärna till mer och mer perifera områden. Kevin Murphy (2008) har identifierat hur 'nybyggnadsgentrifiering' uppstått i Aukland, New Zeeland. Han menar att Aukland lokala politiska organ varit huvudaktör när stadens hamnområde utvecklades och byggdes om till ett exklusivt bostadsområde som lett till undanträngning i de närliggande stadsdelarna vars priser har gått upp på grund av hamnområdets utveckling (Murphy 2008).

Stadspolitiken blir en mer och mer initierande aktör när det gäller gentrifiering. I och med den tredje vågens gentrifiering har det dåliga ryktet tvättats bort och stadspolitiken fokusera på de positiva effekter gentrifiering har tillskrivits (Lees, Slater & Wyly 2008:198). Att planera för en social blandning och på så vis skapa en inkluderande stadsmiljö har blivit en mycket populär planeringsstrategi att använda runt om i världen (Lees 2008) men strategierna har även fått mycket kritik³.

³ Mer om denna typ av stadspolitik och kritiken mot den återkommer jag till i avsnittet 'Gentrifierings som stadspolitiskt verktyg'

3.4.1 Nybyggnadsgentrifiering och Älvstaden

Nybyggnadsgentrifiering ansåg länge per definition inte vara gentrifiering eftersom det inte innebär någon upprustning av befintliga byggnader eller redan boende som riskerar undanträngning (Lees, Slater & Wyly 2008:138). Men allt som oftast leder exploatering av gammal central industrimark till att närliggande områden gentrifieras på grund av den ökade attraktiviteten värdet som omvandlandet för med sig (Murphy 2008). För att knyta tillbaka till Neil Smiths iakttagelse att bostadsprojekt ofta används som en ekonomisk magnet är nybyggnadsgentrifiering ofta stora waterfronts-projekt där gammal industrimark i centralt belägna områden omvandlas till nya, exklusiva stadsdelar (Murphy 2008: Lees, Slater & Wyly 2008:138).

Göteborgs stad har hoppat på denna urbana trend och utvecklingen har kommit en bra bit på väg i och med byggandet och planerandet av Älvstaden. Älvstaden är ett storskaligt stadsutvecklingsprojekt med syfte att bygga ihop Göteborgs centrum på båda sidorna av Göta älv. På Hisingen står redan stadsdelen Lindholmen färdig där det byggts en science park, ett kluster av kreativa näringar, där Volvo Technology, Ericsson och IBM är några av de största företagen och Chalmers tekniska högskola och Göteborgs universitet har campus (Lindholmen sciencepark 2013) blandat med bostadsområden. Älvstaden ska utvecklas vidare med projekt på Ringön, Frihamnen, Gulbergsvass, Backaplan, Kvillestan, Ramberget, Södra Älvstranden, City och Centralenområdet (Älvstaden 2013).

Om byggandet av Älvstaden kommer att generera gentrifiering i de omkringliggande områdena kan vara svårt att sja om i dagsläget eftersom byggnationerna och förtätningen av området är i full gång. Kritik har dock framförts mot rivningen av industriområdet Östra Kvillebäcken. Catharina Thörn och Katarina Despotovic (2013) har visat många av de befintliga verksamheter som fanns i området har blivit undanträngda på grund av exploateringen av industriområdet. Vissa har gått i konkurs samtidigt som andra har tvingats leta lokaler längre bort från det centrum som nu förstärks (Thörn & Despotovic 2013).

Mycket av kritiken mot rivningarna ligger i vad Göteborgs stad säger att man planerar *för* och hur man värderar vad som *varit*. Göteborgs stad säger sig vilja

planera en socialt hållbar stad och utvecklandet av Östra Kvillebäcken har setts som ett flaggskepp som uppmärksammats av Boverket som en god förebild för denna typ av hållbarhets tänkande (se Socialt hållbar stadsutveckling 2010). Men många av de värden stadspolitiken säger sig eftersträva och villiga att inkludera i en socialt hållbar stad, som funktionsblandning, social blandning och företagsamhet var något som redan fanns i Östra Kvillebäcken (Thörn & Despotovic 2013). Dock verkade detta inte vara rätt sorts funktion- och social blandning eller företagsamhet eftersom att det inte tillskrevs något värde och revs. Industriområdet tillskrevs snarare negativa egenskaper som något skräpigt som spretigt och i behov av förändring (Thörn & Despotovic 2013).

Men hur kommer det sig att just Östra Kvillebäcken och Haga var två områden som gentrifierats? I nästa avsnitt presenteras de bakomliggande mekanismerna som anses driva gentrifiering.

4. Gentrifieringens mekanismer

För att förklara vilka mekanismer som ligger bakom gentrifiering finns det inom forskningen två huvudspår: produktionsförklaringar och konsumtionsförklaringar. Båda erbjuder bra svar på vilka olika faktorer som samverkar för att förstå gentrifieringen men ingen förklaring går fri från kritik.

4.1 Produktionsförklaringar

'The Rent gap', Neil Smith teori som säger att 'gentrification is a structural product of the land and housing markets' (1996:70). Han menar att förklaringen till gentrifiering går att finna i kapitalets rörelse in och ur den byggda miljön, mellan investering och avsaknaden av investering. När ett område byggs/rustas upp görs detta med intentionen att nå högsta potentiella avkastning. I början, efter investeringen kommer denna högsta potentiella avkastning och den faktiska avkastningen ligga så nära varandra som möjligt (Smith 1996:68). Med tiden förändras den potentiella avkastningen samtidigt som den faktiska avkastningen går ner på grund av slitage och att man kan bygga hus mer kostnadseffektivt. Då uppstår

ett räntegap (Smith 1996:68). Räntegap är gapet mellan den potentiella avkastningen och den faktiska kapitaliserade avkastningen (Smith 1996:68). Hyresvärden kan då inte ta ut full hyra eftersom standarden inte är tillräckligt hög och att höja standarden kommer inte att ge en tillräcklig hög avkastning på eventuella hyreshöjningar att den inte är värd att genomföra (Smith 1996:65). Räntegapet kommer då att öka över tid när standarden sjunker. Gentrifiering uppstår först när räntegapet är tillräckligt stort för att köpa en fastighet, renovera och sen potentiellt kunna sälja med en tillfredställande vinst (Smith 1996:68).

Men är det endast jakten på vinst som är den enskilda underliggande mekanismen som genererar gentrifieringsprocesser? Att endast förklara gentrifiering med ekonomiska incitament och inte ta hänsyn till vilka det är som gentrifierar är otillfredsställande. Gentrifiering kan inte bara förklaras utifrån var bästa ekonomiska vinst görs utan hur personliga och kollektiva preferenser av vad som är en god stad och en god boendemiljö måste uppmärksammas (Lees, Slater & Wyly 2008:81). Denna kritik leder till gentrifieringsforskningens andra huvudspår.

4.2 Konsumtionsförklaringar

Konsumtionsförklaringar fokuserar på gentrifierarna som aktörer istället för ekonomiska strukturer. I och med strukturella förändringar i samhället, från industri till tjänsteekonomi, professionalisering och den nya kunskapsbaserade industrin, har ett nytt ideal hos medelklassen vuxit fram (Lees, Slater & Wyly 2008:94). Den grupp som pekats ut som den huvudsakliga gruppen gentrifierare är den så kallade kreativa klassen (se Florida 2005). Den kreativa klassen drivs av jakten på autenticitet och äkthet vilket, ironiskt nog, gentrifieringsprocesserna som de själva startar lyckas ödelägga (se Zukin 2011).

Ofta tillskrivs gentrifierarna en specifik estetik som Sharon Zukin uppmärksammar i sitt arbete *Loft living: Culture and capital in urban change* (1982). Denna boendeform som uppstod under 1960- och 70-talet i New York när kreatörer, i brist på pengar och ledigt boende, flyttade in i gamla nerlagda tillverkningsindustrier på Manhattan. Zukin (1982) menar att denna typ av boende snabbt blev trendig och tillskrevs ett högt kulturellt värde. Denna nödlösning på boende blev en mycket

lukrativ affärsidé där kulturellt kapital kunde förpackas i en boendeform och säljas mot riktigt kapital. Hur det hela gick till är en fråga om timing, för som Zukin säger,

Sweatshops existed for many years, and no-one had suggested that moving into a sweatshop was chic... So if people found lofts attractive in the 1970s, some changes in values must have "come together" in the 1960s. There must have been 'aesthetic conjuncture'. On the one hand artists' living habits become a cultural model for the middle class. On the other hand, old factories became a means of expression for a 'post-industrial' civilization. A heightened sense of art and history, space and time, was dramatized by the taste-setting mass media. (1982: 14).

Andra grupper som uppmärksammas som pionjärgentrifierare är bland annat ensamstående mammor (Lees, Slater & Wyly 2008:99). Denna grupp styrs inte främst av ett livsstilsval utan snarare av behovet att kunna ta hand om barn och ha ett arbete samtidigt, ett behov som kan vara enklast att uppfylla i en stad. Bland konsumtionsförklaringarna finner vi även studier av hur 'gay-distrikts' varit en föregångare till gentrifiering av områden (Lees, Slater & Wyly 2008:103).

Det som kan sägas vara gemensamt för alla dessa grupper av pionjärgentrifierare är att de söker ett boende och livsstil som inte erbjuds i den rådande mainstream normen. Reaktionerna på välfärdsstatens förortsbygge och ideal om det goda, modernistiska samhället inkluderade (och passade) inte alla (Lees, Slater & Wyly 2008:95). Dessa grupper drivs av längtan efter fristad, funktion, konsumtion eller autenticitet, men ingen verkar kunna hitta det i den (o)funktionella, fördomsfulla, oäkta, tråkiga förorten.

Om detta antagande fortfarande är giltigt i och med tredje vågens gentrifiering är svårt och säga. Idag är innerstaden en starkare norm som än förorten och vad detta innebär för nästa våg av gentrifiering kan vara svårt att förutse. I Sverige har vurmen för innerstaden blivit så allomfattande att mycket av det vi förknippar med förort inte ens räknas som stad (Tunström 2009). Om en ny grupp pionjärgentrifierare idag vill vara normbrytande och söka efter ett alternativt boende och innerstaden är normen, vart kommer de då att söka sig?

Konsumtionsförklaringarna visa på hur problematiskt det är när ett område gentrifieras. Detta är inte pionjärerna avsikt men deras trendskapande är en viktig del i att ett område bli tilltalande och säljbart till nya grupper. Som Zukin (1982) säger så är det inte tillgängligheten av tomma loft som drar till sig boende utan det måste först ske en förskjutning i det kollektiva medvetandet att en gammal industrilokal skulle kunna lämpa sig som bostad, en grupp som inte själva förknippar lokalen med hårt arbete, svett och minimilön.

Vilken av inriktningarna som är den bästa kan diskuteras i en evighet men idag är en annan gentrifierings fråga på agendan, nämligen stadspolitiken påverkan. Detta komma jag att redogöra för i följande avsnitt.

5. Gentrifiering som stadspolitiskt verktyg

Att gentrifieringsprocesser har tagit nya uttryck genom tid och rum har genomgången av det tre vågorna visat. Under de tidiga gentrifieringsprocesserna var stadspolitiken endast en observatör som såg processerna som enskilda anomalier från det naturliga mönstret att flytta från innerstaden (Lees, Slater & Wyly 2008:xvi). I takt med att ekonomin och människors levnadsvanor har förändrats har synen på staden, gentrifiering och stadspolitiken gjort det samma. Under andra vågens gentrifiering använder stadspolitiken staden som en magnet, ett verktyg som kan locka människor och kapital, genom politiska investeringar i landmärken som operahus och stora arenor (Lees, Slater & Wyly 2008:175). I och med tredje vågen av gentrifiering har gentrifiering blivit 'the leading edge of neoliberal urbanism' (Lees, Slater & Wyly 2008:xvii, 2008:189) och ett positivt politiskt verktyg. Dagens stadspolitik försöker attrahera investeringar och köpstarka individer för att skapa konkurrenskraft genom gentrifiering.

En av de nya stadspolitiska planeringsstrategier som används är planeringen för en socialt blandad stad ('social mix-policy') som huvudsakligen syftar till att en stadsdels invånare ska reflektera hela staden invånarsammansättning, både demografisk och socioekonomisk (Rose 2004). Det finns dock ett obekvämt sammanhang mellan planering för social blandning och gentrifiering (Rose 2004)

som jag kommer till senare. Men först, varför har den nya stadspolitiken planeringsstrategier fått ett så stort genomslag?

5.1 Den socialt blandade staden

Att stadspolitiken bedriver planering för social blandning är huvudsakligen motiverat av tre uppsättningar av argument (Rose 2004). För det första är städer beroende av skatteintäkter. Detta gör det logiskt för kommuner att locka en större andel medel- och höginkomsttagare till ekonomisk svagare områden eftersom det leder till en ökning av skatteintäkterna (Rose 2004: Lees 2008).

För det andra har Richard Floridas (2005) argumentation att det är en specifik kreativ urban miljö som lockar människor till vissa städer anammats av stadspolitiken (Larsen & Hansen 2008). Eftersom bilden av den levande, kreativa staden har blivit 'a key aspect of a city's ability to compete in a globalized, knowledge-based economy' (Rose 2004:281) är det logiskt att,

Post-industrial cities have a growing interest in marketing themselves as being built on a foundation of 'inclusive' neighbourhoods capable of harmoniously supporting a blend of incomes, cultures, age groups and 'lifestyles'. (Rose 2004:281)

För att anses vara en kreativ och urban stad som lockar den kreativa klassen krävs en stadspolitik som vågar investera i symbolisk arkitektur, faciliteter som efterfrågas av tjänsteekonomin, som konferenscenter och hotell men även investeringar i, enligt denna grupps preferenser, attraktiv boendemiljön (Larsen & Hansen 2008).

För det tredje framhålls det att social blandning kan användas för att minska socio-spatiala ojämlikheter (Rose 2004). Genom att planera för socioekonomisk blandade områden kan oönskade grannskapseffekter motverkas och den sociala rörligheten öka. Negativa grannskapseffekter är en uppsättning av stigmatiserande och negativt socialiserande effekter som uppstår när missgynnande grupper är rumsligt koncentrerade (Musterd & Andersson 2006). Det boende antas då inte ha tillgång till kvalitativa nätverk eller god samhällsservice samtidigt som kriminalitet och våld är

mer öppet förekommande (Musterd & Andersson 2006). Att öka närvaron av mer välbemedlade individer ska enligt samma logik omvänt minska de negativa grannskapseffekterna och istället bidra med en positiv socialiseringsprocess.

Genom att tillmäta planeringsstrategier för att skapa inkluderande grannskap har en ny stadspolitik vuxit fram och om man ska tro Loretta Lees (2008) har den blivit en hegemonisk strategi som förväntas generera (mer) lokal ekonomisk stabilitet, och ge alla i området ett högre socialt kapital genom värdefulla nätverk och kontakter.

5.2 Leder den nya stadspolitiken till gentrifiering?

Så vad är då det obekväma sammanhanget mellan planering för en socialt blandad stad och gentrifiering? I försöket att råda bot på sociala problem koncentrerade till specifika områden, initierar politiken en upprustning av området som ska locka ekonomiskt starkare grupper av inflyttande (Lees, Slater & Wyly 2008:198). Denna idé står inte högt i kurs hos de forskare som studerat gentrifierings eftersom att planeringen leder till politisk initierad gentrifiering (Larsen & Hansen 2008; Lees 2008; Lees, Slater & Wyly 2008; Smith 2002; Rose 2004; Walks & Maaranen 2008). Gentrifiering generaliseras i stadspolitiken utan att begreppet gentrifiering används, stadsdelarna sägs istället bli 'attraktiva', 'förnyas' och 'socialt blandande' (Smith 2002; Larsen & Hansen 2008; Lees 2008).

Kritiken menar att det finns få empiriska belegg för att social blandning skulle generera de positiva värden som eftersträvas. Loretta Lees (2008) sammanställer litteraturen som är mycket skeptisk. Många studier som genomförts för att undersöka hur interaktionen mellan låg- och medelinkomsttagare ser ut i områden som planerats för att social blandning och visar att de ditflyttade medelinkomsttagarna tenderade att själv-segregera sig (Lees 2008). Litteraturen visar även på en ambivalens hos många av de mer välbeställda individer som flyttat till ett låginkomstområde. I intervjustudier säger sig många inflyttande uppskatta områdets sociala mix och valt att flytta dit på just grund av detta men få umgicks aktivt med grannar utanför sin egen ekonomiska och kulturella tillhörighet (Lees 2008). Lees konstaterar att,

It seems then that it is not realistic to assume that people from different social class backgrounds or income bands living cheek-by-jowl will actually mix, let alone integrate. (2008:2460)

Ytterligare en del av kritiken är planeringstrategins ensidighet. Det är till största del socioekonomiskt starkare grupper som ska lockas till stadsdelar där socioekonomiskt svagare grupper bor och inte tvärt om (Lees 2008: Lees, Slater & Wyly 2008:207).

Det finns ett obekvämt sammanhang här mellan vad stadspolitiken säger sig planera för och vad forskningen säger att denna planering leder till. Denna typ av planering verkas snarare vara ett medel för att skapa ekonomisk tillväxt än att vara en socialt blandad stad är ett mål i sig själv. I avsnitt 6 presenteras de konsekvenser en gentrifieringsprocess kan leda till.

6. Gentrifiering- en positiv eller negativ process?

Stadspolitiken har förändrats och gentrifiering har blivit en allt mer integrerad strategi i arbetet att göra städer attraktiva. Vad får denna utveckling för konsekvenser för stadsborna? Det finns två diskurser om gentrifieringens positiva och negativa konsekvenser: the emancipatory city och the revanchist city.

6.1 The emancipatory city

Diskursen om 'the emancipatory city' (den frigörande staden) fokuserar på gentrifierarna som individer och porträtterar staden som en frigörande och utvecklande plats (Lees 2000). Diskursen har vuxit fram genom studier av pionjärgentrifierare som homosexuella, kvinnor och den libertarianska 'back-to-the-city' rörelsen (Lees 2000). 'Back-to-the-city'-rörelsen syftar på de individer som under 1960- och 70-talet var de stora trendbrytarna som flyttade till de nedgångna stadskärnorna (Lees, Slater & Wyly 2008:43), som till exempel Hags pionjärgentrifierare. Inom den feministiska geografin har gentrifiering lyfts fram som en del av kvinnlig frigörelse (Lees, Slater & Wyly 2008:207).

I denna diskurs sägs staden kunna utveckla individer genom möten människor emellan, men även hjälpa staden i sig genom att privata medel används för att rusta upp stadsdelar samtidigt som skatteintäkterna ökar (Lees 2000). Att ett område uppgraderas av en mer välbärgad inflyttande befolkning kan öka tryggheten och generera en ny mer positiv bild av området som kan leda till fördelar som ökad service. Diskursen framhåller att det i en gentrifieringsprocess finns en demokratisk dimension eftersom processen innebär nya möten och utbyten av erfarenheter grannar emellan (Lees 2000). Studier har även visat att många som väljer att flytta till gentrifierade områden ofta är mer liberala och positivt inställda till en generös välfärdspolitik är den genomsnittliga befolkningen (Lees, Slater & Wyly 2008:210).

Argument att gentrifiering leder till en blandad stad, fylld med möten, utbyten och frigörelse står inte oemotsagda. Det är inte självklart att alla delar gentrifierarnas ideal. Som Lees uttrycker de: 'The dream of gentrifying tolerance and equality has struggled to accommodate people who do not accept the idea that all values deserve equal protection' (2000:393).

I kontrast till bilden av gentrifiering som en positiv process har vi diskursen om 'the revanchist city' som istället beskriver gentrifiering som aggressiv och förtryckande där en starkare grupp trycker undan en svagare.

6.2 The revanchist city

I *The new urban frontier: Gentrification and the revanchist city* (1996) myntade Neil Smith begreppet 'the revanchist city' (revanschstaden). Under 1980 och 90-talet uppmärksammade Smith en rad våldsbrott som skett i anslutning till gentrifieringsprocesser av vissa områden i New York och att motsättningar mellan gentrifierare och det redan boende i områdena ökade. Smith (1996:211) menar att detta berodde på den nyliberala vågen som uppmuntrade till en hämnd på de svagare grupper som stulit staden från medelklassen. Kortfattat så driver Smith tesen att 'right-wing middle- and ruling-class whites seeking revenge against people who they perceived had "stolen" the city from them, and gentrification had become an integral part of this strategy of revenge' (Lees, Slater & Wyly 2008:222). Strategin som syftas till är nolltolerans-policys så som hårda lagar mot tiggeri, hemlösa, graffiti och

vandalisering kombinerat med privatisering av offentliga rum och en aggressiv politisk retorik (Lees, Slater & Wyly 2008:224). Med dessa medel blir staden återigen en plast för den gode stadsbon och turisten utan obehagliga element.

I diskursen om 'the revanchist city' är staden inte en frigörande plats utan ett dolt stridsfält där kapital kommodifierar staden, kvarter för kvarter i form av gentrifiering. Att använda ordet pionjär om de individer som är först på plats i gentrifieringsprocesser är att bekräfta idén (Smith 1996:13). Att vara pionjär antyder att vara först, trots att gentrifiering aldrig anländer till en tom plats, det och de som fanns där innan har bara inte räknats.

Även om det i Sverige inte kan observeras lika påtaglig aggressiva gentrifieringsprocesser som Neil Smith beskriver så kan det vara viktigt att fundera över vilka platser som anses tomma respektive fyllda med positiva värden. I Östra Kvillebäcken beskrivs de människor som är tänkta att flytta in i de nya bostadshusen som banbrytare (Thörn & Despotovic 2013), ett ordval inte helt olik pionjär. Moa Tunström (2009) hävdar att det finns en brist på medvetenhet om problematiken att inte tilldela alla delar av staden ett stadsmässigt värde i den svenska stadspolitik. I sin diskursanalys av den svenska stadsbyggnadsdiskussionen konstaterar hon att i den svenska stadspolitik definieras en god stad som den funktionsblandade innerstaden i kontrast till den icke-stadsmässiga modernistiska förorten. Denna indelning uppfattas som neutral vilket får konsekvensen att förortens värden exkluderas i stadspolitik som istället letar strategier för att anpassa den till idealet om den goda staden (Tunström 2009:159).

7. Gentrifiering som undanträngning – en fråga om maktbalanser

Undanträngning är en av gentrifieringens allvarligaste konsekvenser. Att studera vad som händer med undanträngda individer, speciellt i breda kvantitativa undersökningar, är dock förenat med stora svårigheter, på grund av att de individer man söker har blivit undanträngda och därför är svåra att lokalisera (Lees, Slater & Wyly 2008:218). En del forskning som undersökt hur stor undanträngningen i

gentrifierade områden är har kommit fram till att den är negligerbar eftersom att boende i gentrifierade områden är mindre benägna att flytta (Lees, Slater & Wyly 2008:219). Dock har denna forskning fått mycket kritik för att inte kunnat svara på frågan: bor de kvar på grund av att de uppskattar gentrifieringen eller på grund av minskade möjligheter att flytta på grund av en allt mer gentrifierad stad? (Lees, Slater & Wyly 2008:219).

Henrik Larsen och Anders Lund Hansens (2008) studie av området Vesterbro i Köpenhamn visar på hur svårt det är att mäta undanträngningen. Under 1990-talet genomgick Vesterbro, ett område känt för öppen droghandel och prostitution, en politisk initierad upprustning som av författarna beskrivs som mycket ambitiös. När upprustningen skulle börja var staden mycket tydligt med att man ville riva så lite som möjligt och se till att av det redan boende så skulle så få som möjligt behöva lämna sina hem på grund av ökade hyror (Larsen & Hansen 2008). Dock visar studien att många av de boende som kämpade med sociala problem flyttade vidare till Sydhavn (ett närliggande område) men att detta inte syntes i statistiken eftersom att dessa personer sällan har en officiell adress. Även 50 procent av de boende använde sig av rätten till permanent omflyttning under renoveringen av området (Larsen & Hansen 2008). Använde sig boende av den rätten på grund av rädsla för högre hyror och en negativ inställning till renoveringen av området eller hade de funderat på att flytta redan innan? Det är en fråga som är svår att svara på.

Det finns två skolor om gentrifieringens konsekvenser – en som framhåller fördelarna de boende i en stadsdel kan ta del av när områdets status och tillväxt ökar men som inte uppmärksammar det ojämna utbytet av erfarenheter och ej heller ser den undanträngning som individer kan drabbas av, och en som anser att gentrifiering är ett aggressivt övertagande av stadsrum med få positiva effekter för de boende eller staden som helhet. Diskursen 'the revanchist city' är tydlig med att det finns en maktobalans i gentrifieringsprocesser medan 'the emancipatory city' framhåller att det sker ett utbyte av erfarenheter som leder till att alla boende får ta del av de ökade maktresurserna som samlas i området. Jag kommer vidare att diskutera, utifrån tre statsvetares teoretisering av maktbegreppet, vilken typ av maktbalans som föreligger i en gentrifieringsprocess. Jag kommer att sammanföra gentrifierings forskningen med statsvetenskapen genom att försöka besvara följande frågor:

- 1) Vad har de inträngande som de undanträngda saknar i termer av maktresurser?
- 2) Hur inverkar stadspolitiken på de inträngande respektive de undanträngdas maktresurser?

7.1 Held, Dahl och Lukes

David Held resonerar i sitt arbete *Democracy and the global order* (1995) om maktbegreppet. Han definierar makt på följande vis:

At one level, the concept of power is very simple: it refers to the *capacity* of social agents, agencies and institutions to maintain or transform their environment, social or physical; and it concerns the resources which underpin this capacity and the forces that shape and influence its exercise. (Held 1995:170, hans kursiv.)

Makt är alltså något som sker i relation till och mellan individer, grupper och institutioner, i det privata och publika livet och dessa relationers utformning bestäms av aktörernas resurser. Samtidigt har makt en strukturell dimension som gör att maktrelationen mellan styrande och styrd institutionaliseras vilket medför att de som har makten inte behöver manifesteras sin auktoritära position utan att den finns insprängd i samhällets strukturer (Held 1995:170). Denna syn på maktbegreppet gör att makt som företeelse kan bli svårfångad. Om makt sitter i väggarna och utövas i det tysta mellan individer som formellt har samma rättighet uppstår ett problem för individerna i underläge att hävda sig och argumentera för att denna strukturella maktutövning är ett hinder. Held vill med denna definition uppmärksamma att det finns ett glapp mellan den formella *rätten* att påverka och den reella *möjligheten* att påverka.

När maktrelationerna i ett samhälle systematiskt genererar ojämna livschanser uppstår vad Held kallar 'nautonomi' (1996:171). Mer precist menar han att nautonomi är:

The asymmetrical production and distribution of life-chances which limit and erode the possibilities of political participation... Nautonomic structures

are shaped by the availability of a diverse range of socially patterned resources, from the material (wealth and income) through the coercive (organized might and the deployment of force) to the cultural – the stock of concepts and discourses which mould interpretative frameworks, tastes and abilities. (Held 1996:171)

Den asymmetriska fördelningen av dessa resurser sker genom 'social closure', undanträngning, vilket innebär att de grupper som har tillgång till de materiella, tvingande och kulturella resurserna kan exkludera andra grupper från att ta del av dessa genom undanträngning (Held 1995:171).

Det finns en tydlig koppling mellan undanträngning i stadsrummet och manifesterad makt. Olika typer av nolltolerans-policyer är ett tydligt exempel på hur makten över rummet får en autonom struktur men även beslut om vilken typ av boendeform som byggs i vilken stadsdel är en mer implicit maktmanifestation. Ifrån ett gentrifieringsperspektiv blir undanträngningen som tydligast i situationer där individer nekats tillträde till platser som tidigare var offentliga men det finns en mindre tydlig undanträngning och det är när gentrifieringen ändrar karaktären på ett område så att boende inte längre känner sig hemma. Det kan handla om att utbudet av mötesplatser och innebörden av dessa förändras till att närbutiken inte längre har samma utbud.

Robert A. Dahls idéer om politisk jämlikhet följer ett resonemang som liknar Helds. I *On political equality* (2006) menar Dahl att ojämlikhet bland medborgare i inkomst och rikedom även påverkar deras möjligheter till politiska resurser som information, status, utbildning och kontakter (2006:66), det vill säga bildar autonomi. Dahl menar även att mer resursstarka individer har en tendens att självsegregera sig (2006:89). Denna tendens stämmer in på gentrifieringsprocesser där pionjärgentrifierarna följs av individer som inte har samma intresse av genuina möten i grannskapet utan följer efter på grund av att det är de senaste hippa området att bo i. Här följer gentrifieringens ironiska logik att det är brokigheten i ett område som lockar men samtidigt den som förstörs av processen.

Vidare för Held ett resonemang om vilka 'sites of power' som finns i samhället (1995:176). En av dessa platser av makt är den kulturella sfären där diskussion och formandet av identitet sker. Ett tecken på autonoma strukturer i den kulturella sfären uttrycks i form av asymmetrisk tillgång till tolkningsföreträde (Held 1995:180). Om tolkningsföreträdet är ojämnt kan en dominant grupp implementera snäva moraliska ramar på en annan grupp och göra anspråk på den rätta betydelsen av samhällets identitet. Detta kan leda till 'circumstances whereby some groups are denied access to dominant cultural codes or are expected to be mere 'recivers' of them' (Held 1995:180). Denna observation är väldigt intressant och fruktbar för en statsvetenskaplig teoretisering av gentrifieringsbegreppet eftersom den leder till att den som har makten över att definiera den goda staden är den som har tolkningsföreträde över vem som inkluderas i diskursen. Människor kan i sådana situationer formellt vara jämlika men alla har inte samma faktiska möjligheter att forma allmänna strukturer, politiken eller skydda sina egna tillgångar. Att Held använder ordet 'recivers' i den mening att en grupp i samhället bara reflekterar den rådande hegemonin och tilldelas en kulturell kod (vare sig de har bett om den eller inte) kan liknas vid hur gentrifieringsforskningens förgrundsgestalt Loretta Lees ser på den rådande gentrifieringsvurmen som hon anser råder inom stadspolitiken och drivs av den underliggande idén att 'we all should somehow be/become middle class and that we all want to be middle class' (2008:2464).

Även Steve Lukes har ägnat sig åt att debattera av makten över tolkningsföreträdet som påverkar människors idébild. I sitt arbete *Power: A radical view* (2005) argumenterar han för att det finns tre dimensioner av makt: I) makten att påverka beslut så att de blir tagna, II) makten att påverka så att beslut *inte* blir tagna, III) makten att kontrollera den politiska agendan. Denna tredje dimension är en kritik mot de två första två dimensionernas underliggande antagande om att det krävs en konflikt för att makten ska bli synlig. Utövande av makt sker inte enbart genom konflikter, att kunna *undvika* konflikter där man måste demonstrera sin makt är ett av de mest effektiva sätten att utöva sin makt (Lukes 2005:27). Den tredje dimensionens underliggande antagande är att makt fungerar som en genomträngande del av livet som strukturell relation, institution, strategi och teknik där individen skapar sig själv utifrån givna referensramar som den kulturella kontexten erbjuder (Lukes 2005:89). Makten över agendan innebär att en dominerande del av samhället (vare sig det är en

elit eller majoritet) kan sätta gränserna för hur innovativa individer och grupper kan vara i skapandet av sin egen identitet.

Om gentrifiering inte anses vara ett stadspolitiskt problem av dem som har påverkansmöjlighet i någon av Lukes maktdimensioner innebär detta att gentrifiering som en problematisk process kan få det svårt att hamna på agendan eller tolkas som ett problem. Därför är det viktigt att ställa frågan för vem gentrifiering är ett problem, den med maktresurser i form av inflytande över dimensionerna eller den utan inflytande? Med inflytande avser jag individer, grupper och institutioners möjlighet att påverka någon av de Lukeska maktdimensionerna.

Jag vill hävda att två centrala begrepp inom den tidigare demokratiteoretiska forskningen som kan vara avgörande i gentrifieringsprocesser är tolkningsföreträde och inflytande. Detta för att gentrifiering börjar med en omtolkning av stadsrummet och om denna omtolkning påverkar grupper negativt är det viktigt att de har inflytande över agendan och därmed möjlighet att lyfta problemet. Just idén om inflytande har tidigare statsvetenskap snuddat vid när gentrifiering uppmärksammas som en katalysator för grannskapsorganisering. Jag vill nu dra samman dessa två lärdomar och från läsningen av Held, Dahl och Lukes med mina lärdomar från gentrifieringsforskningen och i nästa avsnitt ska inleda min teoriutveckling med.

8. Inledande statsvetenskaplig teoriutveckling

8.1 Vad har det inträngande som de undanträngda saknar i termer av maktresurser?

De inträngande i gentrifieringsprocesser har, i olika utsträckning två typer av maktresurser som de undanträngda inte har och det är kapital, både reellt och kulturellt. Enligt konsumtionsförklaringarna har de inträngande, till skillnad från de undanträngda, tillgång till kulturellt kapital och därav maktresurser i det som av Held definieras som den kulturella maktsfären som ger möjligheten att utföra en omtolkning av stadsrummet. Dock startar gentrifieringen på allvar först när större mängder kapital kommer in i bilden och produktionsförklaringarna ger då svaret att ekonomiska resurser blir den huvudsakliga maktresursen.

De inträngande har maktresursen att kunna omtolka ett område och de undanträngda saknar ofta inflytande över agendan att uppmärksamma detta problem. Tidigare statsvetenskaplig forskning har snuddat vi detta problem i och med uppmärksammandet av att gentrifiering kan påverka individens benägenhet att mobilisera sig mot gentrifieringen. För att dra paralleller till Haga och pionjärgentrifierarna så var det en grupp kreatörer och studenter som såg på Haga i ett nytt ljus. De uppfattade Haga som ett kulturarv och inte som en slum och drev därför kampen att stadspolitiken skulle omvärdera sin tolkning av Haga. Även om hagaborna fick igenom sin tolkning av stadsdelen till viss del upplevde de att inflytandet över denna tolkning gick förlorade när restaureringsprocessen inte inkluderade deras bild av ett alternativt Haga.

8.2 Hur inverkar stadspolitiken på de inträngande respektive de undanträngdas maktresurser?

Den nya stadspolitiken inverkar på de inträngandes respektive de undanträngdas maktresurser i den mening att de inträngande beskrivs som mer idealiska stadsbor än de undanträngda och därför ska agera som förebild för den andra. Detta har lett till, precis som David Held menar att autonoma strukturer gör, att en grupp ideal är implementerad i stadspolitiken och att de som inte lever upp till detta ideal ska anpassas till det. Om detta dessutom görs med uppfattningen om att det är en neutral bild av den goda staden som förmedlas kan inflytandet för de som drabbas negativt av den bilden vara svagt.

För att knyta an till kritiken mot Östra Kvillebäcken så visar Thörn och Despotovic (2013) på en dissonans mellan vad Göteborgs stad har för idealbild av Älvstadens utveckling och hur de värderar det som har varit. Östra Kvillebäcken var socialt blandat innan rivningarna började, något som är eftersträvansvärt, men benämns istället som spretigt och med en ansamling av verksamheter (Thörn & Despotovic 2013). Idealet om inkluderande, blandade grannskap i Östra Kvillebäcken verkar då vara mer av ett *medel* för att locka en mer idealisk stadsbo och tillväxt än ett *mål* i sig självt.

Att försöka lyfta socioekonomiskt svaga stadsdelar genom planering för social blandning är en ensidig strategi där resursstarka grupper ska lockas till områden med en hög koncentration av svagare grupper – aldrig tvärt om. Utifrån detta resonemang blir stadspolitikens inflytande på de inträngandes respektive de undanträngdas resurser är att göra en grupp till den goda, urbana förebilden för de grupper som inte inkluderas eller ges inflytande över bilden av den ideala stadsmänniskan.

8.3 Sammanfattning och avslutande diskussion

Om gentrifiering är något positivt eller negativt är en fråga som kan ges väldigt många svar beroende på vem som får frågan. För individen kan gentrifiering vara en chans att omdefiniera sig själva och göra en fördelaktig bostadsaffär på köpet. För stadspolitiska aktörer kanske gentrifiering är det mest logiska eftersom det leder till en ökad tillväxt. Gentrifierade områden blir ofta mycket populära och kan vara en autentisk kreativ del i stadslivet som uppskattas av många människor. Men för andra individer i samma område kan gentrifieringen få negativa konsekvenser i form av undanträngning, både reell och i känslan av att inte längre känna sig hemma. Detta kan även leda till stora ojämlikheter i staden som blir rumsligt cementerad.

Denna ambivalens i gentrifieringsbegreppet är det som gör begreppet intressant men svår fångat samt av stor statsvetenskaplig relevans. Eftersom konsekvenserna kan diskuteras i oändlighet beroende på kontext är det viktigt att problematiken om de negativa konsekvenserna som kan drabba olika individer uppmärksammas. Det är viktigt att minnas att dynamiken i en stad till stor del beror på dess invånare och det är därför det är viktigt att alla har rätt att på lika villkor och påverkansmöjligheter bidra med sin egen uppfattning till vad som är en god stad.

Jag har i denna uppsats försök att undersöka hur gentrifieringsbegreppet förhåller sig till statsvetenskapliga teorier om makt. Som min tidigare redogörelse för gentrifieringens tre vågor har visat är det till största del resursstarkare grupper som tjänar på gentrifiering medan svagare grupper är de som riskerar att förlora mest. Gentrifiering blir då en autonom process där de som tjänar mer på gentrifiering är gruppen som också har tillgång till de största maktresurserna. Exempelen från Haga och Östra Kvillebäcken har visat att all förändring av staden innehåller en konflikt,

vare sig förändringen beror på enskilda individers val eller är politiskt initierade. Konflikten består i att en utestängning av grupper i stadsrummet kan ske genom att *tolkningen* av stadsrummet förändras. Om en grupp på något sätt blir lidande av den nya tolkningen så är det viktigt att de drabbade har *inflytande* så att de kan lyfta problemet med nytolkningen till den politiska agendan.

Denna autonoma struktur blir mer påtaglig och viktig att behandla allt eftersom staden blir en viktigare plats för global konkurrens och identitetsskapande. Om inte denna asymmetri minskas genom demokratiska institutioner kan ett stadsideal ta över och människor tvingas på en förändring som de inte vill vara del av. Att undersöka hur maktaspekter i form av tolkningsföreträdare och inflytande fördelas i diskussioner om stadsutveckling och stadspolitik kan bidra till en ökad förståelse för de konflikter och den oro som kan uppdagas i gentrifieringsprocesser men förhoppningsvis kan även en ökad förståelse underlätta för dämpandet av de negativa konsekvenserna en gentrifieringsprocess kan föra med sig. Ett exempel kan vara vid stadsdelsutvecklingssamtal som syftar till att ha deliberativa möjligheter kan dessa aspekter vara viktiga att uppmärksamma. Därför anser jag att makt i form av tolkningsföreträdare och inflytande är två centrala begrepp som statsvetare bör uppmärksamma och dessa aspekter är en början till en statsvetenskaplig teoriutveckling av gentrifiering.

9. Referenser

- Bengtsson, Bo (2009) "Political science and the missing link in housing studies" *Housing, Theory and Society* 26(1): 10-25
- Dahl, Robert A. (2006). *On political equality*. New Haven: Yale University Press
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Falkemark, Gunnar (2010) "Göteborgsandan" i Holgersson, Helena (red.) *Göteborg utforskat: studier av en stad i förändring*. Göteborg: Glänta produktion
- Florida, Richard L. (2005) *Cities and the creative class*. New York: Routledge
- Glass, Ruth, (1964) "Introduction: Aspects of change" in Centre for Urban Studies(ed.) *London: aspects of change*. London: MacGibbon & Kee
- Gotham, Kevin F. (2005) "Tourism gentrification: The case of New Orleans' Vieux Carre (French Quarter)" *Urban Studies* 42(7): 1099-1121
- Göteborgs stad, Älvstaden, (2013) *Områden Hämtad 2013-12-17 från* <http://alvstaden.goteborg.se/området/>
- Harvey, David (1989) "From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism" *Geografiska Annaler. Series B. Human Geography* 71(1): 3-17
- Held, David (1995). *Democracy and the global order: from the modern state to cosmopolitan governance*. Cambridge: Polity Press
- Larsen, Henrik G. & Hansen, Anders L. (2008) "Gentrification- Gentel or traumatic? Urban renewal policies and socioeconomic transformations in Copenhagen" *Urban Studies* 45(12): 2429-2448
- Lees, Loretta, (2000) "A reappraisal of gentrification: towards a 'geography of gentrification'" *Progress in human geography* 23(3): 389-408
- Lees, Loretta, (2008) "Gentrification and Social Mixing: Towards an Inclusive Urban Renaissance?" *Urban Studies* 45(12) 2449-2470

- Lees, Loretta, Slater, Tom & Wyly, Elvin K. (2008). *Gentrification*. New York: Routledge
- Lindholmen, (2013) *Aktörer* Hämtad 2013-12-17 från <http://www.lindholmen.se/sv/node/19713>
- Lukes, Steven (2005). *Power: a radical view*. 2. expanded ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Musterd, Sako och Andersson, Roger (2006) "Employment, social mobility and the neighbourhood effects: The case of Sweden" *International Journal of Urban and Regional Research* 30(1): 120-140
- Murphy, Laurence, (2008) "Third-wave gentrification in New Zealand: The case of Auckland" *Urban Studies* 45(12): 2521-2540
- Sapotichne, Joshua, Jones, Bryan D. och Wolfe, Michelle (2007) "Is urban politics a black hole? Analyzing the Boundary Between political science and urban politics" *Urban Affairs Review* 43(1):76-106
- Smith, Neil (1982) "Gentrification and uneven development" *Economic Geography* 58(2): 139-155
- Smith, Neil (1996). *The new urban frontier: gentrification and the revanchist city*. London: Routledge
- Smith, Neil, (2002) "New Globalism, New Urbanism: Gentrification as Global Urban Strategy" *Antipode* 34(3): 427-450
- Slater, Tom (2006), "The Eviction of Critical Perspectives from Gentrification Research." *International Journal of Urban and Regional Research*, 30(4):737–757
- Socialt hållbar stadsutveckling [Elektronisk resurs] : - en kunskapsöversikt. 1. uppl. (2010). Karlskrona: Boverket Tillgänglig: <http://www.boverket.se/Om-Boverket/Webbokhandel/Publikationer/2010/Socialt-hallbar-stadsutveckling/>
- Tunström, Moa (2009). *På spaning efter den goda staden: om konstruktioner av ideal och problem i svensk stadsbyggnadsdiskussion*. Diss. Örebro: Örebro universitet, 2009
- Thörn, Chatarina & Despotovic, Katarina (2013) "Här utplånas mangfalden" *Arkitektur* 7 Tillgänglig: <http://www.arkitektur.se/har-utplanas-mangfalden>

Thörn, Håkan (2010) ”Proletärer, proggare och punkare” i Holgersson, Helena (red.) *Göteborg utforskat: studier av en stad i förändring*. Göteborg: Glänta produktion

Thörn, Håkan (2012) ”In between social engeneering and gentrification: Urban restructuring, social movments, and the place politics of open space” *Journal of urban affairs* 34(2): 153-168

Walks, Allan R. och Waaranen Ritchard (2008) “Gentrification, social mix and social polarization: Testing the linkages in large Canadian cities” *Urban Geography* 29(4): 293–326

Zukin, Sharon (1982) *Loft living: culture and capital in urban change*. Baltimore: Johns Hopkins U.P.

Zukin, Sharon (2011). *Naken stad: autentiska urbana platsers liv och förfall*. Göteborg: Daidalos

10. Appendix

APSA Konferenspaper.

2011

Wharton, Jonathan, Abatement Addiction: A Case Study on Jersey City's Municipal Tax Abatements, Urban Gentrification and the Politics of Rights (2011). APSA 2011 Annual Meeting Paper.

2009

Stone, Clarence N., (2009) "Reconsidering the Pluralist Keyboard: Returning to a Prematurely Foreclosed Debate" APSA 2009 Toronto Meeting Paper.

Walks, R. Alan, "Gentrification, Social Mix, and the Immigrant-Reception Function of Inner-City Neighbourhoods: An Updated Analysis, 1971 - 2006 (2009). " APSA 2009 Toronto Meeting Paper.

2008

Polk, Stephen. "Neoliberal urban areas and an anarchist response: Community, direct democracy and ecological design" Paper presented at the annual meeting of the APSA 2008 Annual Meeting, Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2008

Aslam, Ali. "The Space of Radical Democracy" Paper presented at the annual meeting of the APSA 2008 Annual Meeting, Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2008

Mahler, Vincent. and Skowronski, Sarah. "Inequality, Redistribution and Electoral Turnout: A Cross-National Analysis of the Developed Countries" Paper presented at the annual meeting of the APSA 2008 Annual Meeting, Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2008

Staudinger, Alison. "Hungry Public Spheres: Debating the Categories of Food Politics" Paper presented at the annual meeting of the APSA 2008 Annual Meeting, Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2008

Stone, Clarence., Stoker, Robert. and Worgs, Donn. "Neighborhood Inequality and Revitalization: An Exploration of Five Themes through the Baltimore Case" Paper

presented at the annual meeting of the APSA 2008 Annual Meeting, Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2008

Brodin, Jonas. "Redrawing the Map of Power: Ideology, Democratic Theory, and the Politics of Roads" Paper presented at the annual meeting of the APSA 2008 Annual Meeting, Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2008

2007

Rast, Joel. "Why History (Still) Matters: Reconnecting to the Discipline through Historical Institutionalism" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Hyatt Regency Chicago and the Sheraton Chicago Hotel and Towers, Chicago, IL, Aug 30, 2007

Williamson, Thad. "The Concept of a Property-Owning Democracy and Its Political Plausibility" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Hyatt Regency Chicago and the Sheraton Chicago Hotel and Towers, Chicago, IL, Aug 30, 2007

McGovern, Stephen. "The Creative Class as a Catalyst for Progressive Change in American Cities?" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Hyatt Regency Chicago and the Sheraton Chicago Hotel and Towers, Chicago, IL, Aug 30, 2007

Reese, Laura. "Local Economic Development and the Creative Class: Does One Size Fit All?" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Hyatt Regency Chicago and the Sheraton Chicago Hotel and Towers, Chicago, IL, Aug 30, 2007

Boschken, Herman. "Global Cities: What are They and Why Should They Matter to Urban Politics?" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Hyatt Regency Chicago and the Sheraton Chicago Hotel and Towers, Chicago, IL, Aug 30, 2007

2006

Williams, Leonard. "The New Anarchists" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Marriott, Loews Philadelphia, and the Pennsylvania Convention Center, Philadelphia, PA, Aug 31, 2006

Crowley, Jocelyn. and Watson, Margaret. "'Power Talk': Language, Public Policy, and Democracy" Paper presented at the annual meeting of the American Political

Science Association, Marriott, Loews Philadelphia, and the Pennsylvania Convention Center, Philadelphia, PA, Aug 31, 2006

2005

Simpson, Andrea Y. "Heroic, Hopeful: Today and Tomorrow in the Environmental Justice Movement" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Marriott Wardman Park, Omni Shoreham, Washington Hilton, Washington, DC, Sep 01, 2005

French, Damien. and Laver, Michael. "Participation bias and framing effects in citizens' juries" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Marriott Wardman Park, Omni Shoreham, Washington Hilton, Washington, DC, Sep 01, 2005

Bowyer, Benjamin. "Racial "Threat" and Voting for the Extreme Right: The Contextual Determinants of Support for the British National Party in the 2002 and 2003 English Local Elections" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Marriott Wardman Park, Omni Shoreham, Washington Hilton, Washington, DC, Sep 01, 2005

Ethridge, Blake. "Ruins and Excess Americans: Camilo Vergara and David Simon's Conflicts with City Identities and Urban Development Strategies" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Marriott Wardman Park, Omni Shoreham, Washington Hilton, Washington, DC, Sep 01, 2005

2004

York, Abigail. "The niche of non-governmental organizations in a changing landscape of citizens' preferences" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Hilton Chicago and the Palmer House Hilton, Chicago, IL, Sep 02, 2004

Williamson, Thad. "The Relationship Between Workplace Democracy and Economic Democracy: Three Views" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Hilton Chicago and the Palmer House Hilton, Chicago, IL, Sep 02, 2004

2003

Turner, Robyne. "Planning for the Central City: Does Mayoral Change Make a Difference?" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Philadelphia Marriott Hotel, Philadelphia, PA, Aug 27, 2003

2002

Cano, Gustavo. "Understanding Immigrant Political Mobilization: The Mexican Communities in Chicago and Houston" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Boston Marriott Copley Place, Sheraton Boston & Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2002

Davies, Todd., Sywulka, Benjamin., Saffold, Randy. and Jhaveri, Roma. "Community Democracy Online: A Preliminary Report from East Palo Alto" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Boston Marriott Copley Place, Sheraton Boston & Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2002

Cano, Gustavo., Rivera, Liliana. and Echegaray, Alejandro. "Religiously-based Political Mobilization: Comparing the Mexican Immigrant Communities in Chicago and New York City" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Boston Marriott Copley Place, Sheraton Boston & Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2002

Simpson, Andrea. "Public Hazard, Personal Peril: The Impact of Non-Governmental Organizations in Environmental Justice Claims" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Boston Marriott Copley Place, Sheraton Boston & Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2002

Boschken, Herman. "Global Cities, Systemic Power and Upper-Middle-Class Influence" Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Boston Marriott Copley Place, Sheraton Boston & Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2002

Svensk statsvetenskap

Weissglas, Gösta (red.) (2002). *Kulturarvet som resurs för regional utveckling: en kunskapsöversikt*. 1. uppl. Stockholm: Riksantikvarieämbetets förl

Graninger, Göran & Knuthammar, Christer (red.) (2009). *Samhällsbyggande och integration: frågor om assimilaton, mångfald och boende*. Vadstena: Stiftelsen Vadstena forum för samhällsbyggande

Dannestam, Tove (2009). *Stadspolitik i Malmö: politikens meningsskapande och materialitet*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet

Svenska studentuppsatser

Berggren, Maja (2009) "Tillväxt i första rummet." (Kandidatuppsats i Statsvetenskap) Lund Universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/1526307/file/1529712.pdf>

Jönsson, Erik (2006) "Malmö som stad, upplevelse och varumärke." (Kandidatuppsats i Statsvetenskap) Lund Universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/1326164/file/1326165.pdf>

Krook, Anna, (2009) "Trygghet i stadens offentliga rum: diskurser, makt och möjligheter till förändring" SLU, Landskapsarkitektur. Tillgänglig: <http://stud.epsilon.slu.se/143/>

Blennow, Daniel, and Nanny Andersson Sahlin (2006) "Vision Malmö." (Kandidatuppsats i Statsvetenskap) Lund Universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/1326090/file/1326091.pdf>

von Schéele, Cecilia (2007) "Staden mellan visionerna och asfalten." (Kandidatuppsats i Statsvetenskap) Lund Universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/1322400/file/1322401.pdf>

Hallgren, Matilda (2012) "Vilket boendebehov fyller gated communities?." (Kandidatuppsats i Statsvetenskap) Lund Universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/2543096/file/2543105.pdf>

Högström, Karin (2009) "Här ligger ett bruk begravet." (Kandidatuppsats i Statsvetenskap) Lund Universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/record/1459179/file/1471170.pdf>

Wetterlund, Aron (2013) "Malmö stads översiktsplanering." (Kandidatuppsats Fysisk planering) Blekinge Tekniska högskola. Tillgänglig: [http://planarkitekterna.se/fou/cuppsats.nsf/all/3e7c982a9339049cc1257be3006ce84c/\\$file/bth2013Wetterlund.pdf](http://planarkitekterna.se/fou/cuppsats.nsf/all/3e7c982a9339049cc1257be3006ce84c/$file/bth2013Wetterlund.pdf)

Reinholdsson, Oskar (2013) "Att planera det nödvändiga projektet." (Kandidatuppsats i Statsvetenskap) Lund Universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOID=3798641&fileOID=3806341>

Flygare, Camilla. (2009) "Jakten på kulturplanering. En textanalytisk studie av instrumentell kulturpolitik i Göteborg." (kandidatuppsats i Biblioteks-och informationsvetenskap) Högskolan i Borås. Tillgängligt: <
<http://bada.hb.se/handle/2320/4532>

Carlsson, Fredrik.(2007) "Att mötas under en övervakningskamera."
(Kandidatuppsats i Statsvetenskap) Lund Universitet. Tillgänglig:
<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1321291&fileId=1321292>

Jansson, Carolin. (2012) "Medborgarförslag och rätten till staden." (Lunds universitet Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi) Tillgänglig:
<http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/3363283/file/3403365.pdf>

Greiff, Moa. (2013). "Går det att skapa en bostadsmiljö för alla i staden i den postmoderna demokratin?." (SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning) Tillgänglig: <http://stud.epsilon.slu.se/5756/>

Lindbäck, Jonas (2009). "Förort, främlingskap, frändskap-Skolan i det urbana rummet." (Magsteruppsats Sociologiska institutionen) Göteborgs Universitet. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/21508/1/gupea_2077_21508_1.pdf

Carlsson, Johanna (2012) "Malmö: en stad i medvind eller Sveriges Chicago?." (Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi) Lunds universitet. Tillgängligt: <http://lup.lub.lu.se/record/2544986/file/2544991.pdf>

Sjöberg, Josef, (2012) ”Om mötandet: till en typologi över urbana mötesplatser: fallet stadsodling i Rosengård, Malmö”. SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

